

suppliciter et per Dominum obsecro, ut ipse secundum capaciores perfectioresque suæ scientiæ sensum, et supra memorata obiecta frustranda quæ utique adversus religionem Christianam sunt jacu-

Alata, brevis strictiusque condant opus; et illud ad manus legere, et audire, vel habere volentium, sinat proferrî placet.

HISTORIA

TRANSLATIONIS S. HUCBERTI EPISCOPI TUNGRENSIS

IN MONASTERIUM ANDAGINENSE.

Ab *JONA* tum vivente scripta.

(Anod Mabill. Acta SS. ordinis S. Benedicti, tom. V, p. 395.)

OBSERVATIONES PRÆVIÆ.

1. HUCBERTUS, seu HUCBERTUS, recentioribus *Hucbertus*, Tungrensis post sanctum Ladebertum episcopus ab anno 709, ad superos migravit anno 728, Leodii sepultus in oratorio Sancti Petri, quod ipse construxerat. Corpus ejus tumulo compositum est cum iis ornamentis quibus et indui solitus erat divino altari assistens, subneula scilicet lineæ atque planeta. Anno autem sexto decimo felicissimi ejus excessus, qui annus *Karlomani regis*, id est ducis seu majoris-domus, tertius erat, Christi 744, ipsius corpus e tumulo levatum, repertumque integrum est. Sacræ pompæ interfuit *Karlomannus*, qui cum optinatis et proceribus sui palatii sanctissimi viri membra sustulit ex vase sepulcri, loculo imposuit, et detulit ante sanctum altare; ibidemque maxima ei munera devovit atque attribuit, vasa scilicet argentea, et pallia peregrino opere elaborata, necnon fondos fundorumque redditus, itemque servos prædiorum.

2. Quia vero ecclesia Sancti Petri humilis et modica erat, *Walcandus* Leodicensis episcopus, qui recens Andaginense monasterium instauraverat, eo transtulit corpus sancti *Hucberti*, qua de translatione hic agimus. Rei gestæ historiam *Walcandi* rogatu in litteras retulit *Jonas* episcopus, haud dubie Aurelianensis, et epistolam nuncupatoriam præfixit libro de *Vita sancti Hucberti*, quem librum ipsius *Hucberti* discipulus condiderat. Exstat utriusque lucubratiō apud *Joannem Roberti* societatis Jesu in historia sancti *Hucberti*, una cum libro de *Miraculis ejusdem* sancti, quem librum post sequentem translationis historiam referemus.

3. Andaginense seu Andainense monasterium, a præterlabente amne Andagina sic dictum, postea Sancti *Hucberti*, in saltu Arduennensi et Leodicensi diocesi situm est. Monasterii auctor et abbas primus fuit sanctus *Beregisus*, in Sancti *Trudonis* cœnobio educatus, qui in loco Andagino canonicos rexisse perhibetur. Id factum eo tempore quo *Pippinus Heristallensis* domum regiam moderabatur. Dein rebus in pejus abundantibus, ad paucos clericos reductum est istud collegium, dum *Walcandus* Leodicensis episcopus collabentia instauravit ædificia, quæ monachis ordinis nostri attribuit. Postea ad augendam loci religionem sancti *Hucberti* corpus eo transferri jussit: quod ex tempore istæ monastica disciplina hæcenus perseveravit. Locum rexit sæculo XI sanctus *Theodorici* abbas, de quo agendum suo loco. Interim quædam de sancto *Beregisus* hic præmittenda et de cultu sancti *Hucberti*.

4. Libellum de *Vita* sancti *Beregisii* abbatis anonymus quidam monachus Andaginensis scripsit secundo anno *Ottone* filio *Henrici* Saxonum sive Au-

B strasiorum rege super Austrasias agente, qui est ab incarnatione Domini nongentesimus tricesimus septimus, ut ipse tempus signavit. Conqueritur in prologo quod « scriptorum ignavia » sancti *Beregisii* res gestæ in tenebris eatenus latuerint: testatur vero id operis se suscepisse (desiderantibus fratribus) suis, et quæ refert se didicisse potissimum a senioribus monachis *Otherto*, *Wiberto* et *Beregrino*. Primum tempus quo vixit *Beregisus* præmittit, nempe sub *Pippino* majore-domus Franciæ, cujus *Pippini* *Beregisus* capellanus fuit. Cum de stabilendo *Beregisii* tempore sollicitus esset auctor, contigit charitatem reperiri, quæ sub custodia ecclesiæ reservata reposita. Hæc namque sub ipsius venerabilis abbatis tempore ipsius nomini data est a quodam illius temporis comite, nomine *Grimberto*, et per ipsam donatio vinearum *Treviris*, quæ adhuc in jure monasterii retinetur, facta. Cum ergo, inquit, hæc discuterem, et pro difficultate barbaricæ scripturæ non facile penetrarem, adverti tandem in ultimo quod ipsa proponebat, in quinto anno *Theodorici* regis editam fuisse. Inde recurrens ad volumina ubi regum supradictorum gesta describuntur, reperi sub *Theodorico* rege Francorum *Pippinum* cognomento *Minorem*, filium *Ausegisili*, Austrasiis cum quodam *Martino* ducatum præbuisse. His de tempore præstitutis auctor *Vitam* aggreditur, cujus hæc summa. « *Beregisus* ex *Condustro* pago Austrasiorum, ex vico qui vocatur *Spongus*, ortus fuit, parentibus non quidem quantum ad sæculum ingenuis, sed tamen secundum natales locupletibus ac religiosis. Patris nomine a memoria avulso, matrem serunt *Berillam* vocitatum fuisse: ipsum *Hasbanio* intra monasterium Sancti *Trudonis* parentum traditione sub religionis habitu educatum, litterarumque eruditione simulque divina lege imbutum adeo salubribus incrementis profecisse, ut pontificali auctoritate sacris ordinibus initiaretur, et reverendo sacerdotii gradu sublimaretur. Tum *Pippinus* *Ausegisili* filius eum ad se ascivit: ut præcipuum sacerdotem, cujus doctrinæ instituendum se cum conjuge ac prole subdidit. Sed vir prudens non immemor quo fluctibus naufragos sæculi se committere impellebatur, eo fidei gubernaculo navim mentis viriliter retorquens, ad portum quietis constantiter relabi nitebatur. Pippini indignationem incurrit, eo quod cum quondam in ecclesiâ solus crinarii ornamentum gestaret, nec deponere vellet *Pippinus*, ipsum ad osculum admittere noluit. Post hæc *Beregisus* in saltu *Arduennensi* aliquando cum *Plectrude* *Pippini* conjuge perambulans, locum *Andaginum* sibi divinitus ad habitandum concessum esse intelligit, eamque obtinet a *Pippino*. Ibi eum monasterium statuit, basilicam constructam beati principis apostolorum nomine et reliquiis consecrat, clericorum officia de-

C quod ipsa proponebat, in quinto anno *Theodorici* regis editam fuisse. Inde recurrens ad volumina ubi regum supradictorum gesta describuntur, reperi sub *Theodorico* rege Francorum *Pippinum* cognomento *Minorem*, filium *Ausegisili*, Austrasiis cum quodam *Martino* ducatum præbuisse. His de tempore præstitutis auctor *Vitam* aggreditur, cujus hæc summa. « *Beregisus* ex *Condustro* pago Austrasiorum, ex vico qui vocatur *Spongus*, ortus fuit, parentibus non quidem quantum ad sæculum ingenuis, sed tamen secundum natales locupletibus ac religiosis. Patris nomine a memoria avulso, matrem serunt *Berillam* vocitatum fuisse: ipsum *Hasbanio* intra monasterium Sancti *Trudonis* parentum traditione sub religionis habitu educatum, litterarumque eruditione simulque divina lege imbutum adeo salubribus incrementis profecisse, ut pontificali auctoritate sacris ordinibus initiaretur, et reverendo sacerdotii gradu sublimaretur. Tum *Pippinus* *Ausegisili* filius eum ad se ascivit: ut præcipuum sacerdotem, cujus doctrinæ instituendum se cum conjuge ac prole subdidit. Sed vir prudens non immemor quo fluctibus naufragos sæculi se committere impellebatur, eo fidei gubernaculo navim mentis viriliter retorquens, ad portum quietis constantiter relabi nitebatur. Pippini indignationem incurrit, eo quod cum quondam in ecclesiâ solus crinarii ornamentum gestaret, nec deponere vellet *Pippinus*, ipsum ad osculum admittere noluit. Post hæc *Beregisus* in saltu *Arduennensi* aliquando cum *Plectrude* *Pippini* conjuge perambulans, locum *Andaginum* sibi divinitus ad habitandum concessum esse intelligit, eamque obtinet a *Pippino*. Ibi eum monasterium statuit, basilicam constructam beati principis apostolorum nomine et reliquiis consecrat, clericorum officia de-

legas: quibus clericis canonico ordine militantibus ipse Pater in eodem habitu sociatus est. » Eius corpus post obitum « in ipsa sede terræ mandatum miraculorum ostensione est glorificatum. » Eius « depositio colitur sexto Nonas mensis Octobris. »

Hæc carptim ex prædicti auctoris anonymi libello.

5. Ex his intelligimus primo Andagiuense monasterium « anno quinto Theodorici regis » conditum jam fuisse, quod de Theodotico Kälensi interpretor, non de Theodorico Chlodovei minoris filio: « ejus Theodorici anno quinto nondum Pippinus princeps, Heristallensis dicitur, major domus erat, certe vixit edificatum sub Trudoniano episcopatui, in quo Berregis educatus est. Secundo, Andagiuense monasterium pro canonicis conditum ab initio fuisse, et Berregisum « in habitu canonico » eis præfuisse; quod etiam in subjecto libro attestatur Jonas scribens, « cellam Andagium olim inhabitatoribus habitus canonici floruisse. » Hinc arguat aliquis Sancti Trudonis monasterium, in quo Berregisum « sub religionis habitu educatus » fuisse dicitur, eidem normæ addictum fuisse. At responderi potest ipsum

A quidem « sub religionis habitu » istuc educatum, non tamen professum esse monasticæ votæ, quæ eo in loco ab aliis servabantur. Walcardus Andaginensis monasterii instaurator Leodicensem inivit sedem anno 810, postea « commutato ordine clericali anno Domini octingentesimo decimo septimo, Idæ Augusti, in die sancti Laurentii martyris, cum consilio papæ Leonis et Ludovici imperatoris, monachorum ibi religionem constituit, dispositis eis possessionibus, quæ sufficerent ibi Deo servientibus, » ut Aegidius Aureæ-Vallis monachus scribit Altheus seu Alyeus abbas prius monachis præfuit.

B Hactenus celebre est Sancti Hucberti Andaginense monasterium, confluentium populorum frequentia illustre, eorum maxime qui rabiosorum canum morsu contacti sunt. Antiquam ejus rei fuisse religionem constat ex libro de Miraculis ejusdem sancti, præcipue ex capitibus 21 et 22, ubi etiam mentio fit incisionis et particulæ ex stola sancti Hucberti decissæ, quæ contactorum fronti inseri solet.

INCIPIT

HISTORIA TRANSLATIONIS

SANCTI HUCBERTI.

1. Anno siquidem octingentesimo tertio decimo felicissimæ incarnationis Domini nostri Jesu Christi, exemplo rebus humanis famosissimo imperatore Carolo victoriosissimo piissimo Augusto, qui regni Francorum spatia longe lateque dilatavit, et Christi gloriam suis in sinibus ampliavit; insuper et multarum gentium cæcitatem quanta potuit virtute percussit, ereptasque profundis tenebris lucis claritate conspicuas reddidit; Ludovicus gloriosus filius ejus sceptrâ imperialia sibi debita atque a Deo tradita post eum feliciter rexit. Decebat quippe Christum talem ac tantum imperio suo præficere principem, in quo non modo aviti specimen eluceret imperii, sed et qui mentis nobilitate insignis, prudentia singularis, moribusque innocuus, cunctis sibi subjectis fieret tot virtutum excellentia imitabilis. Hic ergo imperii sui primordia talibus tantisque dedicare instituit auspiciis, ut incorrecta corrigerentur, bona collapsa erigerentur, et stantia solidarentur. Et quisque ordo in regno sibi tradito non passim levitate jactatus a propria regula exorbitaret, sed laicus ordo justitiæ deserviret, atque armis pacem sanctæ Ecclesiæ defenderet; monasticus ordo quietem diligeret, orationi vacaret; et qui se sæculi actibus secrevisset, eidem iterum nec voluntate, nec necessitate semet subderet. Episcopalis autem ordo ut his omnibus superintenderet, scilicet ut si qui ab iis aut voluntate, aut necessitate deviant, eorum solerti judicio prudentique consilio ad lineam rectitudinis correcli redirent.

2. In quibus, ut rerera docet, cum multi imitatione dignissimam talibus ejus monitis præberent obtemperantiam, pars horum non minima exstitit Walcardus venerandus episcopus. Is enim partim

Divinitatis instinctu et mercedis intuitu, partim verohujus sacratissimi principis talibus monitionibus incitatus, studebat magnopere plebem sibi a Domino traditam bonorum operum exercitiis nobilitare, et de bonis ad meliora semper evehere: ac si quid in episcopio suo resedisset emendatione dignum, totis nisibus in meliorem statum recuperare. Unde inter cætera quæ emendationem postulabant, obtulit se ejus munificentia cella quadam, antiquo nomine vocata Andagium, quæ olim quidem inhabitatoribus habitus canonici floruit; sed per excessum temporis vetustate nimia collapsa, et deficientibus habitatoribus pene fuerat annullata. Hæc ergo se materiam quamdam obtulit ejus munificentia, in qua liberalitatis suæ laxatis habenis quam vacuus tenacitatis esset non inanibus verbis, sed executione ostendit operis. Namque hanc pene a fundamentis restauratam in melioremque statum denuo renovatam, posthabita avaritia nobiliter ejus statum composuit, ædificiis honestis nobilitavit, et exceptis prædiis quæ olim religiosorum virorum largitate possedit, alia de episcopio suo superaddidit, incolasque illius monachos esse voluit. Qui ut nullius rei inopes indigentia manus darent, atque a proposito sancto deficerent, ut dictum est, strenue prævidit, et nobiliter ordinavit. Egit namque ut sicut quæ forent necessaria ministraret, ipsi quoque quæ divinitus forent grata voluntati, peragere; et quantum sibi posse Divinitas conferret, nequaquam ab ea declinarent. Adductis namque regularis vitæ optimis præceptoribus monasticæ ordinem vitæ eos edocuit, et bonorum operum exercitiis operam dare tam voce propria quam et rectione divina suavit. Unde et actum est ut ejus studium non inani labore

castaretur, sed super optimam terram facto verbi seminie ciliis centuplicato verbi fenore fructus multiplicaretur.

3. Cœperunt igitur undequaque in eundem locum religiositatis cultores confluere, et maxime nobiles viri ex monasterio Sancti Lamberti^a, qui apostolicæ vitæ desiderio accensi erant, viriliterque ejusdem ordinis vitam morum actuumque probitate tenere. Qui postquam detrita sanctæ conversationis vitæ, quæ olim sibi fuerant aspera, Christo ductore cœperunt fieri levia; augmenta suæ perfectionis et devotionis requirentes, adierunt præfatam venerabilem ac devotum antistitem Walcandum, uti beatissimi Hucberti præsulis ossa eis a loco ejus sepulturæ permitteret transferre, et in cellam suæ habitationis ob sui consolationem et confessoris Domini amplio rem honorem transportare. Qui vocis eorum petitionem ut pius Pater clementer audivit, indignumque locum quo sancta membra jacebant, tanto confessore judicavit. Sed et piam petitionem eorum impleri posse atque debere non abnuvit. Attamen ne incaute ac passim levitatis errore dictante id fecisse videretur, ferme tribus annis eorum petitionem distulit. Sed cum ab ipsis venerandis viris magno opere ut id eis concederet exigeretur, prudenti consilio cuncta peragens, Adabaldum^b venerabilem virum metropolitum suum super hac re consuluit, qui et ipse in tanta re consilium suum, ut decebat, summæ humilitatis virum reputans, minimum ratum duxit, ut una Christianissimum atque orthodoxum principem Ludovicum imperatorem adirent, et quæ eos pulsa ret fratrum petitio, pariter edicerent. Qui et ipse gloriosus atque invictus Augustus considerans rem pergrandem, atque paucorum vires magnitudine sui transcendente, ad concilium^c venerabile episcoporum, quod tunc temporis apud Aquasgrani congregatum erat, statuit conferendum, et quid de iis esset gerendum a sententia sancti conventus magno opere flagitandum. Isdem autem venerabilis ac prorsus Deo amabilis conventus, consideratis undique partibus, scilicet qui et quam rem peterent, sed et reverentia Domini confessoris, sanxerunt tot religiosorum virorum voto sancti viri ossa committi, et in monasterio supradicto, ubi religiosius honorarentur, collocari. Quorum sententia sæpe dictus pontifex obedientiam præbuit, consilio assensit, et petentibus jam dictis venerandis viris sanctissimi viri Hucberti corpus attribuit.

4. Nam anno ordinationis ipsius sexto decimo,

^a Sic vocatur ecclesia cathedralis urbis Leodii, cujus ecclesiæ canonici ad monasterium Andaginense plurimi receperunt sese. Nam eo tempore monasterii nomen etiam ecclesiis cathedralibus tribuebatur. Lege Egidium Aureæ-Vallis monachum in cap. 34, de Walcando.

^b Adabaldus seu Hadabaldus in sedem Coloniensem successit Hildebaldo archicapellano circiter annum 817, idemque concilio apud Teodonis villam interfuit anno 821, et Moguntino anno 828.

^c Nota hic ad reliquiarum translationem requiri consensum metropolitani regis et synodi. Nempe id

qui est incarnationis Dominicæ octingentesimus vicesimus quintus, undecimo Kalendas Octobris, ad beatissimi confessoris ventum est urnam, atque a sacerdotibus cum maxima reverentia a loco sepulturæ ejus effossa, indidemque cum religiosi populi gradusque ecclesiastici frequentia in beati Lamberti ecclesiam sancti ossa sunt transvecta, ubi triduo orationibus et vigiliis prosecuta, pridie Kalendas Octobris ad memoratum monasterium cum loculo suo sunt perlatæ, indidemque, Christo annuente, ut tanto confessori competeat, sunt mirifice condita.

5. Sed quoniam insignia Christi miracula quibus multifarie sanctos suos glorificat, nullo modo sunt oculenda, sed magis magisque, quantum fari mortalibus datur, ob ejusdem laudem et gloriam propagandam fideliter præconanda, valde indecens indignumque judicavimus, ut ejus magnificentiam, quæ nostro seculo circa memorati sancti viri cadaver mirabiliter effulsit, silentio tegamus. Verum sicut sæpe fati venerabilis antistitis Walcandi et quorundam aliorum religiosorum virorum veraci relatu didicimus, prorsus ab illa corruptione quæ ob prævaricationem primi parentis justissime naturæ humanæ pœnaliter inflicta est, ejusdem beatissimi viri corporis totius compago ita aliena immunisque est reperta, quemadmodum tempore Carolomanni regis^d legitur fuisse inventa et terræ mandata. Quod quantum sub ipsius principis tempore erga præfati sancti viri corpus per tot elapsa sæcula^e incorrupte servatum virtus divina claruerit, si quis plene nosse desiderat, seriè hujus libelli paulo superius repetendo perspicaciter legat: ibique quanto honore, quantare illatione et incorruptione protectio divina illud donaverit, rationabiliter comprehensa fideliterque annotata perfacile colligere quibit. Cum igitur nil detrimenti nilque corruptionis in corporis ejusdem sancti viri prima translatione, quæ facta est sub memorato principe, compertum fuisse didicerit; nullo modo quod in hac secunda, quæ facta est a Walcando præsule sub piissimo Deoque amabili Ludovico Cæsare, sæpe dicti sancti viri corpus solidum illæsumque eadem Christi gratia protegente inveniri quiverit, dubitabit, ac per hoc totius ambiguitatis nullo exutus, veritatisque perspicue luce^f erit, nil nisi quod miretur, et unde divinæ potentia multiplices grates digne persolvat inveniens, Deum procul dubio mirabilem gloriosumque, sicut in cæteris sanctis suis, ita quoque in hujus fidelissimi servuli sui corpore tot tantorumque donorum prærogativis legina-

statutum fuerat in concilii Moguntianensis cap. 50, anno 813. Concilium istud Aquisgranense videtur fuisse aliud ab eo quod anno 817 celebratum est. Cur enim dilata fuisset translatio in annum 825?

^d Id est majoris-domus, cujus anno tertio elevato corporis sancti Hucberti facta est, ut superius observatum, id est anno 744, tertio scilicet anno ab obitu patris Caroli Martelli.

^e Videtur Jonas hic sæculorum nomine annos intelligere. Nondum enim duo sæcula ab Hucberti morte tum effluxerant.

lura vim inferentibus honorato, et glorificato, toto A
adnisu prædicandum cernuis vocibus exclamabit.

6. Interfluxit autem spatium temporis a priua
usque ad secundam translationem annorum circiter
septuaginta quinque*, regnante Domino nostro Je-
su Christo et pollicente suis se usque ad consumma-

tionem sæculi adfuturum fidelibus, eorumque ago-
nibus misericorditer opitulante, triumphosque fide-
liter atque feliciter, ineffabiliterque remunerante,
qui vivit cum Deo Patre et regnat, Deus in unitate
Spiritus sancti per infinita sæcula sæculorum,
Amen.

* Imò octoginta et unius annorum; tot enim numerantur anni ab anno 744 ad 825.

ANNO DOMINI DCCCXLIII.

ARDO SEU SMARAGDUS

VITA

S. BENEDICTI ANIANENSIS.

(Vide *Patrologiæ tom. CIII, col. 351.*)

ANNO DOMINI DCCCXLIII.

BENEDICTUS

DIACONUS.

CAPITULARIUM COLLECTIO.

(Vide *Patrologiæ tom. XCVII, col. 697.*)

ANNO DOMINI DCCCXLIII.

HILDEMARUS ET LAMBERTUS

NOTITIA HISTORICA.

(Apud Fabricium, Bibliotheca med. et inf. Lat.)

Hildemarum monachus ex Franciæ partibus in Italia cum Leutgario vocatus Mediolanum (a) sæculo fere medio nono, scripsit Expositionem in Regulam S. Benedicti, quam Paulo Diacono præter rem tribuerunt Leo Marsicanus et Petrus Diaconus; Basilio abbati, nescio cui, codex monasterii Augiensis quem

B Mabillonius (b) inspexit. Sed in codice monasterii S. Bonigni Divionensis, qui hodie exstat in bibliotheca S. Germani Parisi, num. 667, (c) hoc titulo legitur: *Incipit traditio super Regulam S. Benedicti quam magister Hildemarum monachus tradidit, et docuit discipulis suis. Quocirca obsecro, cum aliquid*

(a) Rampertus, Brixiensis episcopus, apud Mabillonium, tom. II *Analect.*, p. 84 (editionis novæ pag. 418).

(b) *Id.*, tom. IV *Analect.*, p. 658 (editionis novæ) pag. 20.

(c) *Ordines tom. II, pag. 47.*